

Iz arhivskih fondov in zbirk

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 811.163.6'373.21(497.5 Istra)

Prejeto: 19. 5. 2006

Okrajno sodišče Robida od leta 1814 do leta 1832. Slovenska imena institucij v Istri

DUŠA KRNEL-UMEK

dr. etnoloških znanosti, arhivska svetovalka
Pokrajinski arhiv Koper, Kapodistrisov trg 1, SI-6000 Koper
el. pošta: dusa.krnel-umek@guest.arnes.si

IZVLEČEK

Pri urejanju arhivskega gradiva se postavlja vprašanje o pravilnem poimenovanju institucij Slovencev na zahodu. Podrobneje sem zato preučila vprašanje imen institucij v fondu Okrajnega sodišča Robida, ki ga hrani Pokrajinski arhiv v Kopru. V Vodniku po fondih v Sloveniji iz leta 1984 je bilo napačno navedeno samo italijansko oziroma nemško ime "Okrajno sodišče Fünfenberg (Giudizio Distrettuale di Fünfenberg) (?–1832)". V starejši zgodovinski literaturi in tudi v zgodovini fonda so avtorji pravilno navajali slovensko ime Robida.

KLJUČNE BESEDE: arhivski fondi, sodišče, grad, tržaška škofija, Robida, Fünfenberg, Dolina, Istra

ABSTRACT

DISTRICT COURT ROBIDA FROM THE YEAR 1814 TO 1832. SLOVENE NAMES OF THE INSTITUTIONS IN ISTRIA

In arranging the archival materials the question arises in the matter of the correct denomination of the institutions of Slovenes in the west. That was the reason why I have closely examined the names of the institutions in the funds of the District Court Robida, which has been safeguarded by the Provincial Archives of Koper. In the Guide through the funds in Slovenia from the year 1984 only one denomination was found incorrect: the Italian and German name respectively "District Court Fünfenberg (Giudizio Distrettuale di Fünfenberg) (?–1832)". In the older historical literature as well as in the history of these funds the authors correctly quoted and used the name Robida.

KEY WORDS: archival funds, court, castle, Diocese of Trieste, Robida, Fünfenberg, Dolina, Istra

Uvod

Pri urejanju arhivskega gradiva se postavlja vprašanje o slovenskih imenih institucij na zahod-

nem narodnem ozemlju. Čeprav Slovincem v preteklosti ni bilo omogočeno, da bi sami in v celoti razvijali svoje državne institucije, pa je pogosto zmotno mišljenje, da v teh institucijah niso upo-

rabljali slovenskega jezika in da naj ne bi imele slovenskih imen. Prevlada italijanskega in nemškega jezika v pisnih dokumentih v prvi polovici 19. stoletja, obsežna italijanska zgodovinska literatura v 19. stoletju in fašistično čiščenje slovenskih imen med vojnama so pustili sledove v poimenovanju tudi v novejši slovenski strokovni in znanstveni literaturi.

Slovenski raziskovalci v Istri so ponovno začeli raziskovati svoje korenine v prvem povojnem obdobju. Leta 1952 so pripravili razstavo Slovinci ob Jadranu¹ in naslednje leto Istrski zgodovinski zbornik.² Predstavili so sestavke in arhivsko gradivo, ki so govorili o stoletnem bivanju Slovencev na severnem Jadranu. Izšlo je več del, ki so s podrobnimi podatki o zgodovinskih dejstvih ponovno odkrivala in potrjevala bogato slovensko dediščino. Glede na prizadevanja jugoslovanske diplomacije za določitev pravične meje z Italijo pa so se podatki o številu prebivalstva ter upravno-politični razdelitvi tega ozemlja prikazovali predvsem s stališča jugoslovanskega prebivalstva in niso bila poudarjena dovolj jasno vsa dejstva, ki so govorila o Slovincih. Dela, ki so na novo odkrivala slovensko zgodovino in kulturo, so izhajala predvsem do leta 1954, pozneje pa je bila težnja po prikazovanju narodnoosvobodilnega boja in romanske kulture, po osamosvojitvi pa nedoločene multikulture ali pa so bila omejena samo na današnje državno ozemlje Republike Slovenije.

Podrobneje sem preučila ime in območje institucije, katere arhivsko gradivo hrani Pokrajinski arhiv v Kopru. V Vodniku po fondih v Sloveniji iz leta 1984 je bilo napačno navedeno kot: "Okrajno sodišče Fünfenberg (Giudizio Distrettuale di Fünfenberg) (?–1832)", gradivo od 1792 do 1832, 10,4 tm gradiva.³ Pozneje je bilo v registru fondov dopolnjeno v "Okrajno sodišče Fünfenberg (Mokovo) (Giudizio distrettuale di Fünfenberg)", vendar je v zgodovini fonda tudi podatek o slovenskem imenu **Robida**: "Giudizio distrettuale di Fünfenberg (Robida, Moccò a Dolina)".⁴

Do padca Beneške republike leta 1797 je po dolini Glinščice potekala meja, ki je ločevala ozemlje od stare Avstrije. Na to kaže tudi ime vasi Prebeneg (v starejših zapisih je Prebenek), ki je

pomenilo Predbenetke.⁵ Na videz obrobno dogajanje na prehodu iz 18. v 19. stoletje s spremembami občinskih mej na ozemlju, na katerem že stoletja prebivajo Slovenci, kaže, da so bili tu nenehno spopadi med romanskimi in germanskimi deželami za prevlado na tem pomembnem stičišču poti in prehodu med Jadranskim morjem in srednjo Evropo.

Grad Robida

"Na griču pri Zabrežcu je stal stari tržaški grad Mohov (sedaj Robida, Fünfenberg)".⁶ Muhov grad⁷ je bil zgrajen na vzpetini nad dolino Glinščice, ki je imela v srednjem veku ime "Muhova ("de Mucho)". "Ni jasno, če se je grad imenoval po dolini ali dolina po gradu" rodbine "de Mucho" ... "Muhov grad so verjetno dali zgraditi tržaški škofje kot središče svojega gospodstva nad Krasom" vsaj v 12. stoletju.

Grad je prešel po padcu Trsta pod Benečane (leta 1287) in je bil beneška postojanka do 1291,⁸ nato spet od 1368. do 1370.⁹ Rutar je navajal, da je Mohov grad (italijansko Moccò) pripojil vojvoda Ernest Kranjski leta 1414.¹⁰ Vilfan pa je navajal, da so po vojni med Benetkami in Trstom leta 1463 prišli pod beneško oblast "Mokov grad (Robida)", Socerb in Novi grad (pri Podgradu).¹¹ Leta 1510 so Benečani zasedli gradove: "Moccò, san Servolo e Draga".¹² V Kopru so tedaj sklenili, da bodo Muhov grad utrdili, zato so poverili "gospodu Bernardinu Cargnielu, inženirju", da si ga ogleda in poroča o potrebnih obnovi.¹³ Po potresu leta 1511 so Tržačani grad zasedli in ga porušili, da "ne bi padel več v roke Benečanom"¹⁴ in kot je navajal Scussa "in questi confini non prendessero posto li veneti di riuovo presidio".¹⁵ Na

¹ *Slovinci ob Jadranu: Zgodovinska razstava*. Koper: Slovensko – hrvatska prosvetna zveza, 1952.
² *Istrski zgodovinski zbornik*. Koper: Zgodovinsko društvo cone STO, 1953.
³ Pokrajinski arhiv Koper. V: *Arhivski fondi in zbirke v arhivih in arhivskih oddelkih v SFRJ*: SR Slovenija, Beograd: Zveza arhivskih delavcev Jugoslavije, 1984, str. 100.
⁴ SI PAK 77. Dosje fonda, Zgodovina fonda: Archivio dell'ex Giudizio Distrettuale di Capodistria, str. 2.

⁵ Prav tam, str. 2.

⁶ Rutar, S. *Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra*. Ljubljana: Matica Slovenska, 1896, str. 8.

⁷ Colombo, F. et al.: Muhov grad v poznem srednjem veku. V: *Mednarodni seminar o dolini Glinščice*. Boljunc 1981, str. 592–607.

⁸ Scusa, V. *Storia cronografica di Trieste dalla sua origine sino all'anno 1695*. Trieste: Edizioni "Italo Svevo", 1986, str. 63–105.

⁹ Colombo, str. 599–605; Zabrežec. V: *Krajevni leksikon Slovincov v Italiji*, 1. knj. Trst: Založništvo tržaškega tiska, 1990, str. 287.

¹⁰ Rutar, str. 255–256.

¹¹ Vilfan, S.: Zgodovinske slike iz Brkinov. V: *Kronika*, 1 (1953). Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, str. 122.

¹² Scussa, str. 103.

¹³ Colombo, str. 603.

¹⁴ Colombo, str. 607.

¹⁵ Scussa, str. 105.

Coppovi karti Istre iz leta 1525 so zato navedbe: "*c. s. seruo*" – grad Socerb, "*taber v.*" – Tabor vas in "*mocho v.*" – Moho vas.¹⁶

Rutar je navajal, da so iz razvalin "*Mohovega gradu*" pozidali Tržačani v "*obliki velike utrjene mitnice*" novo poslopje z imenom Fünfenberg (Vinchunberg, Venchenberg).¹⁷ "*V 17. stoletju so na ravnici pod gričem zgradili nov grad, ki je bil last tržaške družine Petazzi*".¹⁸ Slovensko ime je bilo "*Petaž*";¹⁹ še v 17. stoletju so ga pisali "*Petaž*".²⁰ Durissinijeva je navedla po viru za leto 1693 "*vicino al antico Castello di Mocho, dove hora è il Cesareo Offitio di Fünfenperch, filiale del Supremo Cesareo Esatorato di Trieste*"²¹ ... Grad je bil znan kot Novi Fünfenberg ... "*ob koncu 2. svetovne vojne pa ga je uničil požar*".²²

V opisu sekcije 210 na vojaškem zemljevidu 1763–1787 (1804) je navedeno: "*Solide Gebäude ... Schloss Arbida*" ... v prevodu "*Trdne zgradbe ... Mohov grad ali Fünfenberg*", v toponomiji iste sekcije pa: "*D. Breszji/ Breszji, k – Mocco (Zabrežec) in Schl. Arbido /Schlos Arbida, g*".²³ Arbida je narečna beseda za knjižno slovensko Robida, kot navajajo starejši zgodovinarji. Zato bi se moral glasiti pravilni prevod "*Trdne zgradbe ... grad Robida*". Na zemljevidu krajevnih in ledinskih imen so še sedaj v vasi Zabrežec navedena imena: "*Grad, Za gradom in V robidi*".²⁴ Mocco pa je sedaj italijansko ime za vas Zabrežec.

Grad Robida pri Zabrežcu, je bil tedaj upravni sedež, ker je bilo navedeno, da se je tam nahajala straža. Leta 1814 pa je bil upravni sedež: "*La residenza di commissariato distrettuale ... Vincumberg (o Fünfenberg come il volgo diceva) e una sola casa, pure fu per molti anni residenza di commissariato*"²⁵ ("Sedež okrajnega komisariata ... Vinkumberg (ali Fünfenberg, kot je ljudsko) je ena sama stavba, ki je bila mnogo

let sedež komisariata"). Pri upravni razdelitvi v okrajna glavarstva leta 1814 "*se je smatralo še, da spadajo občine v Čičariji: Podgrad, Dolina, Materija in Lipa h Kranjski. Zato je v območju te dežele obsegala Montecuculijeva okrajna gosposka Robida (Fünfenberg) v Sočerbu glavni občini Dolino in Materijo*".²⁶

Tabor Draga

"*Nad vasico Betači so razvaline draškega grada, kateremu ljudstvo pravi "škofov grad" (na okolični karti stoji zapisano Tabor)*",²⁷ je zapisal Rutar. Foscan in Vecchiet sta po katastrski mapi iz leta 1818 navedla podatek "*Schloss – Taber*".²⁸ Tabor Draga je bil pribežališče za okoliške prebivalce.²⁹ "*Stari Grad, g.*" je naveden v toponomiji sekcije 210³⁰ in je bil južno med Boljuncem in Drago. Imena, ki so se pojavljala v literaturi, so "*Winchinberg (Wenchenwerch, Vuchumberg, Vichumber, Fünfenberg)*",³¹ Wincumberg, v govornem jeziku Fincumberg, spremenjeno v Finfenberg; razlagali so, da to pomeni pet hribov.³²

Za grad Vikumberg (Fünfenberg) je navajal Jakič, da je bil na "*grebenu Velike stene nad dolino Glinščice in Krvavega potoka*". Sprva je bil last istrskega mejnega grofa Ulrika Weimarskega. Leta 1077 ga je dal oglejski patriarh v fevd goriškim grofom, "*leta 1124 je omenjen prvi gospod di Vicumbergo*", po letu 1420 pa je prešel v upravo tržaške škofije, leta 1571 je bil last tržaškega meščana. V opisu sekcije 210 je naveden Stari grad – Škofov grad, Vinkumberg (Fünfenberg).³³ Ohranilo se je tudi krajevno ime "*Pod škofijo*".³⁴ V vojnah z Benetkami je bil dvakrat v njihovi lasti. Porušen je bil med avstrijsko – francoskimi vojnami.³⁵

Grad Strmec

Za kraj Socerb je navedeno v Krajevnem leksikonu "*... staro ljudsko ime Strmec, da ga niso mogli bolje označiti, saj znaša neposredna višinska razlika med njim in*

¹⁶ Lago L. – Rossit C. *Pietro Coppo, Le "Tabulae" (1524–1526)*. Trieste: Edizioni Lint, I, 1986, str. 130, 356; II, 1984, Tav. V, str. 33.

¹⁷ Rutar, str. 204.

¹⁸ Zabrežec, str. 287.

¹⁹ Rutar, str. 200.

²⁰ Scussa, str. 116.

²¹ Durissini, D. *Diario di un viaggiatore del 1600 in Istria e Carniola*. Monfalcone: Edizione della Laguna, 1998, str. 99.

²² Zabrežec, str. 287.

²³ Rajšp, V. – Trpin, D. *Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787 (1804)*, 3. zv. Ljubljana: Znanstveno-raziskovalni center SAZU: Arhiv Republike Slovenije, 1997, str. 143, 272.

²⁴ *Tržaško ozemlje: Zemljevid in seznam krajevnih in ledinskih imen*. Ljubljana–Trst: Slovenska matica: Založništvo tržaškega tiska, 1977.

²⁵ Delle città istriane. *L'Istria*, 2 (1847), št. 75, str. 304.

²⁶ Polec, str. 233.

²⁷ Rutar, str. 8.

²⁸ Foscan, L. – Vecchiet, E. *I castelli della Carsia Giulia: Le castellanie del mare e dell'altopiano triestino*. Trieste: Edizione Luglio, 2001, str. 93.

²⁹ Jakič, I. *Vsi slovenski gradovi*. Ljubljana: DZS, 1997, str. 359.

³⁰ Rajšp, str. 143, 272.

³¹ Foscan, str. 90.

³² Di alcune castella nell'Istria e sul Carso. V: *L'Istria di Pietro Candler 1846–1852*. Trieste: Edizioni "Italo Svevo", 1975, str. VII/44–46.

³³ Rajšp, str. 143, 272.

³⁴ Tržaško ozemlje: Zemljevid.

³⁵ Jakič, str. 358–359.

dolino spodaj nad 300 m".³⁶ Prvotno ime za grad je bilo Strmec, to pa je navajalo več piscev: "Sacerbski grad ali Strmec",³⁷ Socerbski grad Strmec,³⁸ "dai paesani chiamata "Stermez".³⁹ Calafati razlaga imena santo Servolo, slovensko s. Servlo, nemško San Serff. Prvotno je bilo to ime tržaškega mučenika svetega Socerba, ki so ga častili v bližnji jami. Ime vasi Socerb je tako nastalo iz italijanskega San Servolo, to pa je ponemčeno v Sa(n) Serff – S. Serv ali slovensko Sacerb.⁴⁰

Prvotno utrdbo je pozidal istrski mejni grof Ulrik Weimarski leta 1040, od 13. stol. do 1413 je bila v rokah Benečanov, potem tržaških škofov, od 1463 do 1511 zopet Benečanov, nato je leta 1521 pripadla deželi Kranjski. Od leta 1555 do leta 1690 so imeli grad Petači (Petazziji), od leta 1768 je bil lastnik Antonio Ledarchi Montecucoli, dokler ni leta 1780 gradu uničila strela.⁴¹

Rutar je pisal: "Gospoščina sacerbskega grada se je razprostirala od Mohovega gradu do Loke: Sacerb, Prebenek, Kastelec, Črnotič, Podgorje, Petrinja, Prešnica, Brgot, Klanec, Očizla in Beka; k tem sta se pridružili l. 1510 še Jelovice in Vodice."⁴² Montecucoliji so združili posestva okoli Robide s sacerbsko gospoščino.⁴³ "Sacerbski grad ali Strmec" je bila okrajna gosposka s sedežem v gradu Robida (Fünfenberg) – delegirana okrajna uprava grofa Rajmunda Montecucolija v Robidi ("Die Heimsagung der delegirten Bezirks-Verwaltung des Rajmund Grafen Montecucoli, zu Fünfenberg" ...).⁴⁴ Stulli je navajal med okrajji Socerb: "10 kotareva (Socerb, Koper, Piran ...).⁴⁵ Smoletova je navajala med graščinami na Kranjskem, da je imel Socerb leta 1794 štirindvajset kmetij in pol na območju katastrske občine Socerb.⁴⁶

Imenje tržaške škofije

Ozemlje občine Dolina je dodelil oglejski patriarh v 10. stoletju tržaškemu škofu, ki je imel oblast do leta 1295; takrat je ozemlje izročil v upravljanje tržaški občini, ohranil pa je nižjo sodno oblast in fevdalne pravice.⁴⁷ V Dolini je imel škof stalno pristavo. Po navedbah v dokumentih je bil sedež imenja tržaške škofije v letih od 1787 do 1811 v gradu Robida (Fünfenberg) in v Dolini.

Okrajno gospostvo Robida (Bezirksobrigkeit Fünfenberg)

Okrajno sodišče Robida (Bezirksgericht Fünfenberg, Giudizio distrettuale di Fünfenberg) 1814–1832

Avstrijske oblasti, ki so po padcu Beneške republike leta 1797 zavzele beneški del Istre, so po Napoleonovi zasedbi ponovno prevzele primorsko območje od dotedanjih Ilirskih provinc (leta 1813).⁴⁸ Leta 1814 je bil okraj Robida (*St. Servulo zu Fünfenberg*) še v postojnskem okrožju in s tem na Kranjskem.⁴⁹ Z ustanovitvijo nove pokrajine Primorje (nem. *Küstenland*, it. *Litorale*) istega leta so občini Dolina in Materija iz postojnskega okrožja, ki je bilo del Kranjske, dodelili Primorju v tržaško okrožje (*Gemeinden Dollina und Matteredia mit ihren Bezirken zum Triester ... Kreise*).⁵⁰ V slovenski Istri so bile ustanovljene okrajne gosposke oziroma okrajni komisariati (... "bezeichneten Bezirken des Küstenlandes von den Bezirksobrigkeiten oder Bezirks-Commissariaten" ...) in okrajna sodišča v Robidi, Kopru, Piranu (... "als Central-Bezirksgerichte von ... Fünfenberg, Capo

³⁶ *Krajevni leksikon Slovenije*. I. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1968, str. 143.

³⁷ Rutar, str. 255.

³⁸ Tul, I. *Sv. Socerb*. Trst: Kat. Tisk. Društvo, 1909, str. 6.

³⁹ Calafati, A. *S. Servolo*. Trieste: Arti grafiche Iahni, 1913, str. 24.

⁴⁰ Calafati, str. 39–40; Valvasor, J. W. *Die Ebre des Herzogthums Crain*. München: R. Trofenik, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1971, III, str. 524.

⁴¹ (Kramar, J.). *Grad Socerb*. Murska Sobota: Gabrovec Rudi, 1976, str. 3.

⁴² Rutar, str. 255.

⁴³ Rutar, str. 256. Rutar piše Montecucoli in Montecucoli.

⁴⁴ Hofkanzlei – Decret vom 9ten Mai 1832, št. 1849, *Gesetze und Verfassungen im Justiz – Fache*, Wien, str. 60.

⁴⁵ Stulli, B. *Istarsko okružje 1825–1860*. Pazin–Rijeka: Historijski arhiv Pazin: Historijski arhiv Rijeka, 1984, str. 8.

⁴⁶ Smole, M. *Graščine na nekdanjem Kranjskem*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1982, str. 452.

⁴⁷ Signoria di S. Servolo. V: *L'Istria di Pietro Candler 1846–1852*. Trieste: Edizioni "Italo Svevo", 1975, str. IX/58–59. Colombo, str. 597; Občina Dolina. V: *Krajevni leksikon Slovenec v Italiji*, 1. knj, str. 247. Tržaško škofijo je raziskoval Samo Pahor.

⁴⁸ Besitznahme der eroberten illirischen Provinzen. Jahr 1813. Ergänzungs-Sammlung der politischen, Cameral- und Justitz- Gesetze und Verordnungen. Laibach 1835, št. 1/1, str. 1.

⁴⁹ Polec, J. *Krajestvo Ilirija*. Ljubljana: Zvezna Tisk. In Knjižgarna, 1925, str. 248; Verordnung des K. K. prov. General- Guberniums vom 2. Juli 1814, Zahl 8174. Ergänzungs-Sammlung der politischen, Cameral- und Justitz- Gesetze und Verordnungen. Laibach 1836, št. 1/II, str. 140.

⁵⁰ Territorial und politische Eintheilung der Provinz des Küstenlandes, št. 323, Hofkanzlei–Decret vom 3. November 1814, Zahl 1373. Ergänzungs-Sammlung der politischen, Cameral- und Justitz- Gesetze und Verordnungen. Laibach 1836, št. 1/III, str. 308–311.

d'Istria, Pirano" ...).⁵¹ V Istri so prešle fevdalne jurisdikcije 1. 7. 1816 pod okrajne komisariate (italijansko *commissariato distrettuale*) oziroma so morale same imenovati enake uradnike. Sedež okrajnega gospostva in okrajnega sodišča je bil od leta 1814 do leta 1832 v gradu Robida pri vasi Zabrežec. Obsegalo je občini Dolina in Materija. Okrajna gosposka grofa Rajmunda Montecucolija v Robidi je bila ukinjena leta 1832,⁵² tako da so priključili koprskemu okraju občino Dolino, podgrajskemu pa Materijo.

Okrajno gospostvo Robida leta 1817⁵³

Občina Dolina Občina Materija

Beka	Artviže
Boljunc	Bač
Boršt	Brezovica
Černotiče	Brezovbrdo
Črni kal	Golac
Dolina	Gradišica
Draga	Hotičina
Gročana	Hrpelje
Kastelec	Jelovica
Klanec	Kovčice
Krogle	Kozjane
Log	Markovšina
Nasirc	Materija
Ocizla	Mršane
Pertinje	Odolina
Podgorje	Orehek
Prebenek	Ostrovica
Prešnica	Povžane
Ricmanje	Rožice
Šmihel–Miheli	Skadanšina
Vrhpolje	Slivje
Zabrežec	Slope
	Tatre
	Tublje
	Velikeloče
	Vodice

Razdelitev krajev v občini je prirejena po poznejši upravni razdelitvi.

Arhivski fond

Fond Okrajnega sodišča Robida je sestavljalo arhivsko gradivo Okrajne gosposke Strmec (Socerb) v Robidi, Krajevnega sodišča tržaške škofije v Robidi, Okrajnega sodišča Robida in zemljiško-knjižnih zadev od leta 1767 do leta 1877. Po ureditvi je ostalo združeno v fondu, ker je predstavljalo vsebinsko celoto, čeprav ga je sestavljalo več institucij. Gradivo v posameznih knjigah ni bilo ločeno niti glede na institucijo niti glede na čas, zato je bilo smiselno čim manj posegati v prvotno ureditev gradiva. Gradivo, ki je bilo zbrano za pripravo razstave Slovenci ob Jadranu, je bilo ponovno vloženo v fond. Imena posameznih uradov in institucij so navedena v nadaljevanju in pri vsaki seriji posebej.

Signatura: SI PAK 74, naziv fonda: Okrajno sodišče Robida

(K. K. dellegirte Bezirksgericht der Herrschaft San Serff /S. Servollo zu Fünfenberg/ Im. Reg. Giudizio distrettuale S. Servolo di Fünfenberg), čas gradiva: 1767–1877 (večinoma 1814–1832), količina: 113 š., 51 fasc., 174 k.; 16 tm.

Fond sestavljajo tri serije z več podserijami:

I. Sodišča 1784–1811

1. Sodni urad Strmec v Robidi 1784–1787

Sodni urad Strmec in tržaška škofija v Robidi (Ufficio giudiziario di S. Servolo)

2. Krajevno sodišče tržaške škofije v Robidi

Krajevno sodišče tržaške škofije v Robidi 1787–1792

(Il Giudizio Locale del Bene Vescovile di Trieste in Fünfenberg)

Krajevno sodišče tržaške škofije v Dolini 1792–1795

(Il Giudizio Locale del Bene Vescovile di Trieste in Dolina)

Krajevno sodišče tržaške škofije v Robidi 1796–1802

Krajevno sodišče tržaške škofije v Dolini 1802–1811

3. Krajevno sodišče Kastelec

(Il Giudizio Locale del Bene di Castellez)

II. Okrajno sodišče Robida 1814–1832

1. Delegirano okrajno sodišče gospostva Strmec v Robidi

⁵¹ Hofdecret vom 4ten Mai 1816, št. 1240, *Gesetze und Verfassungen im Justiz-Fache*, Wien, str. 347–355.

⁵² Hofkanzlei–Decret vom 9ten Mai 1832, št. 1849, *Gesetze und Verfassungen im Justiz-Fache*, Wien, str. 60.

⁵³ *Alphabetisches Verzeichniß der Städte, Märkte und Dörfer im Gebiete des k. k. Illyrisch-Küsten Guberniums*. Triest 1818.

(K. K. delegirte Bezirksgericht der Herrschaft S. Servollo zu Fünfenberg

Giudizio distrettuale S. Servolo e Castelnuovo in Fünfenberg/Im. Reg. Giudizio distrettuale di Fünfenberg)

2. Gospodarski urad
(Wirtschafts–Amt)

III. Zemljiška knjiga 1784–1877

1. Gospostvo Strmec v Robidi

Zemljiškoknjižni urad gospostva Strmec v Robidi

(Grundbuchs–Amt der Herrschaft San Serff (S. Servolo) Fünfenberg)

(Ufficio Fondiario (Tavolare) della Signoria di S. Servolo a Fünfenberg)

2. Imenja:

Tržaška škofija

Kastelec

Sv. Ciprijan

Frankovec

Durante Giugliani

Santonini/Bonomo

Vito Bonomo/dediči

3. Gospostvo Planina (Hošperk)

Sklep

Po Londonskem memorandumu leta 1954 je del dolinske občine ostal v Italiji. Tako je napovedovala izločitev občine Dolina leta 1814 iz upravne ureditve v okviru Kranjske usodno izgubo dela slovenskega narodnega ozemlja leta 1954 iz okvira Republike Slovenije in tedanje Jugoslavije.

Za poglobljeno znanstveno delo o slovenski zgodovini in kulturi v Istri po letu 1954 ni bilo vedno pravega razumevanja in podpore, zato se s površnostjo širi nepoznavanje tudi v znanstveni in strokovni literaturi, saj posamezni pisci ne poznajo slovenskih imen in še naprej nekritično prevzemajo tuja imena, s tem pa brišejo slovenski zgodovinski spomin. Raziskovanje zgodovine institucij, njihovega delovanja, obsega in slovenskih imen v arhivskih ustanovah zato pomeni prispevek k poznavanju slovenske preteklosti na istrskih tleh.

Prispevek je napisan ob 50. obletnici ustanovitve Pokrajinskega arhiva v Kopru.